

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 19.

Lördagen den 15 Juni

1844.

Anmärkingar wid Herr Justitsraaden C. Molbechs recension öfver "Nordens Ur-inwånare" och "Utkast till jagtens och fiskets äldsta historia."

Herr Justitsraaden Christian Molbech i Köpenhamn har åter ansett sin pligt fordra att antasta mina ar-
chæologiska försök med et slags recension af en egen, i hög grad bitter och förnärmande beskaffenhet. Och för att göra detta sitt anfall så känt och waraktigt som möjligt, har han icke nöjt sig med att införa det uti ett dagblad, utan i ett större verk "Historisk Tidsskrift," der det, under rubriken "Historisk Litteratur og Kritik," förefinnes i fjerde Binds andet Hefte, Kiöbenh. 1843, sid. 607 o. ff.

Svar och en Förf. som lifligt intresserar sig för det ämne han bearbetat, önskar utan allt twifvel att bearbetningen blir föremål för offentlig och opartisk diskussion; ty ehuru öfvertygad han kan vara om sina egna åsigters tillförlitlighet, längtar han dock att få weta huru andra, tilläfwentyras mer kunniga och mer skarpsynta, se samma sak, samt om de biträda de åsigter till hwilka han genom sin forskning kommit, eller anföra giltiga skäl för motsatta. Men om detta i allmänhet gäller om hwarje Förf. som genom sina forskningar redligt och ärligt söker sanningen och endast den; så måste det i hög grad gälla om den Förf. som wägar försöket att på ett nytt fält införa och från nya sidor stärkta ett länge och af många på annat sätt behandladt ämne, och framför allt om detta ämne är af den wigt och betydenhet som wårt eget släctes och dess skilda stammars tillstånd, under de tidsperioder som föregått deras egentliga medborgerliga och politiska historia. Huru jag, såsom naturhistoriker, kommit att behandla detta ämne, anser jag lämpligt att här med få ord omnämna. Redan för mer än 20 år sedan, då jag sys-

selsatte mig med Scandinaviens lefwande Fauna och med den del af dess geologi, som omfattar de utdöda djurformerna, träffade jag under resor och excursioner, jemte naturalstern från forntiden, äfwen talrika qwarleswor af menniskowerk från en längesedan förgången tid. Småningom började jag anlägga en samling af dessa, utgörande för det mesta redskap eller wapen af sten, djursben m. m. Och bland de första jag erhöll, lyckades det mig, som från barndomen war wan att se och handtera verktyg af gröfre tillverkning, dem allmogen begagnar för ekonomiska bruk, att igenkänna sådana former, hwilka tydligt wisade att de alldeles icke, såsom man då, wäl temligen allmänt, antog, kunde wara blott offerredskap och stridswapen, tillhöriga våra Götiska förfäder, under historiens och sagans tid, utan måste hufwudsakligen, om icke uteslutande, hafwa varit redskap för jagt, fiske och annat ekonomiskt bruk, begagnade af folk som här, uti en aflägsen forntid, stått på ungefär samma låga bildningsgrad, som en stor del af Amerikas och Söderhafwets inwånare stodo, då Europeerna först gjorde deras bekantskap. An ytterligare jemförde jag mina fornsaker med nämde wilda folkslags redskap, och jag fann min öfvertygelse bekräftad. Den således uppfattade åsigten, jemte studium af våra skrifna fornsaker och våra äldsta historiska urkunder, samt erinringar om talrika folksägner från min första ungdom, förde mig småningom till den öfvertygelsen, att ifrågasarande redskap tillhörde tider, som lågo långre tillbaka än all historia, och om hwilka tider, Sagorna — så wäl de upptecknade som de af allmogen ännu berättade — knappast hade mer än några dunkla antydningar att förtälja. Genom resultatet af de ofwannämnda anställda jemförelser, och genom den totala brist på antydningar i vår äldsta Historia om redskap och wapen af sten och ben, kom jag till den öfverty-

gelsen ej blott att de tillhörde en förhistorisk tid, utan jag kom, äfwen till den allmänna åsigten, att kunskapen om menniskoflägtets eller dess stilda stammars utbildade tidsperioder (här war dock hufvudsakligast fråga om Skandinavien) icke kunde inhemtas af historien, d. w. s. samtida skrifna anteckningar; emedan det som under nämde tider tilldragit sig, hade stett långt förr än några anteckningar gjordes och förr än något skriftspråk fanns i landet. Det enda sätt, hwarpå man genom historien skulle kunna erhålla kunskap om detta wildhetstillstånd i Skandinavien, hade således varit, om samtida utländska författare tecknat det. Men nu finnes, så widt jag känner, ingen enda utländsk samtida förf. som omtalar redskap eller wapen af sten eller ben, begagnade af något folk i Europa, med undantag af Fenni hos Tacitus. Det måste således alltid blifwa en temligen tacklös möda, att wilja använda "historisk forskning och historisk kritik" på ett ämne, som ligger utanför all historia, och hwilket historien, såsom sådan, alldeles icke känner eller kan känna. Men är denna åsigt riktig, och ingen fördomsfri och opartisk man lärer derom kunna twifla, så måste wäl menniskoflägtets förhistoriska tid vara föremål för en helt annan wetenskap än historien; och då menniskoflägtet under sin förhistoriska tid alltid befinnes nära, om ej helt och hållet uti en art af naturtillstånd, så måste wäl "Naturwetenskaperna" vara de som äro mest, om ej ensamt, egnade att utreda och upplysa menniskoflägtets utvecklings tillstånd och dess olika stammars stiljaktigheter till form, lefnadsfätt och bildningsgrad m. m., under ifrågawarande tidsperioder. Så tänka wäl numera alla Ethnografer — af många kunde jag deröfwer citera bewis på flera europeiska språk — och så tänka utan twifwel äfwen alla verkliga historici; men så tänker icke H:r Justitsraaden Christian Molbech i Köpenhamn. Han will "afwisa en Paastand, at hin Methode" (den naturhistoriska) "skulde være istand til at overføre almindelige ethnografiske Erfaringer och Resultater — til et særskilt Folks historiske og handlende Existent's," m. m. (sid. 620) Han will icke "tage den "naturhistoriske Methode" for gyldig, der, hvor den vil gaae udenfor sine egne Grændser, sin egen Birkefreds." (620). Läsaren finner redan här af att H:r Justitsraaden Molbech nekar till och med gittligheten af den method jag användt, den naturhistoriska; han anser naturwetenskapernas inträngande på Archæologiens område vara obehörigt; han will "afwisa" dem, och alls icke tillåta

att de gå "udenfor sine egne grændser" etc. Läsaren finner att någon diskussion med H:r M. i dessa ämnen således icke gerna är möjlig. På helt annat sätt yttrar sig en i dessa ämnen utmärkt competent domare. Hans ord äro följande: "Det är en ny, en hittills oförsökt wäg, som Tit. inslagit, i min tanke, den enda återstående att bringa något ljus i dessa dunkla ämnen. Naturforskningens användning inom detta gebit skall — — — och den tjenst den härigenom är i stånd att bewisa Historien, är ett bewis på widden af det inslytande, naturkunnigheten i våra tider öfwar."

Det är mig icke tillständigt att här utsätta författarens namn, men läsaren kan vara öfvertygad, att det fullt ut uppväger H:r Molbechs. Uttranden i samma systning, och skrifna på flera språk, skulle jag kunna återopa af Historici, Archæologer och Naturforskare af utmärkt frejdade namn. Långt ifrån att erkänna att naturkunnigheten, använd inom detta gebit, kan wisa historien någon tjenst, bjuder H:r Justitsraaden Molbech naturforskningen att hålla sig inom "sine egne Grændser, sin egen Birkefreds." Af allt det myckna som H:r Justitsraaden M. i sin tid försökt, lärer ingenting kunna jemföras med det gigantiska företaget, att wilja sätta gräns för naturwetenskaperna och deras verksamhet. Lyckas han i detta försök, så kan man med skäl säga, att han öfverträffar sig sjelf; men mången torde ännu betwifla att H:r Justitsraaden Molbech är den Josua, som bjuder solen och månan stå stilla. Mången skulle wäl wilja weta om H:r M. satte gräns för naturwetenskaperna t. ex. för 20 år sedan, och hur det gått med den gränsen? Eller för 10 år sedan, och hur det gått med den? Eller måhända H:r Justitsraaden M. föreställer sig att naturforskningen hade samma "gränser" då som nu? och att den om 10 år skall sluta sig inom samma "verkningskrets" som nu? Jag har ej bort underlåta att relevera dessa H:r Justitsraaden M:s yttranden; ty de bewisa tillräckligt på hwad ståndpunkt hans åsichter om hithörande ämnen befinna sig.

Straxt efter att H:r Justitsraaden Molbech varit åstad och satt gränser för naturforskningen, medgifwer han likwäl, så framt jag har riktigt fattat hans mening, att den är i stånd att belysa "Menniskoflägtens karakteristik i den uhistoriske Bildhedstillstånd" — men att denna förmåga icke sträcker sig "til et særskilt Folks historiske og handlende Existent's, saa længe den icke kan m. m. Och denna allmänna sats föran-

Ieder H:r Justitsraaden Molbeck att decretera det utslag, att jag med mina archaeologiska arbeten, icke i hufvudsaken utträttat annat, än att gifwa "en ny Bekräftelse paa länge bekände almindelige Sætninger og Erfaringer, i anseende til Menneftenes Syfler, Livsnæring, Redfaber og Haandgiærninger paa Slægtens Laveste Culturtilstand, eller i Bildhedens Stadium;" och till slut anfer han det wara sig tillståndigt, att öfwer mitt arbete fälla följande förnärmande totalomdöme: "Raste vi ändnu en Blik tilbage paa dette archaeologisk-ethnographiske Arbeide, som har kostet des Forfatter flere Aars Samlinger og Forskninger, og Anvendelse af megen Tid og Umage: da maae vi beklage, at denne icke har kunnet lønnes med noget egentlig nyt og varigt videnskabeligt Udbytte."

Det innebär något oändligen widrigt och motbjudande, att nödgas framställa sig för publiken som sin egen sakförare, och mången kunde kanske tycka, att jag gerna kunde lemna H:r M:s anfall obeswaradt. För min egen del kunde detta wisserligen hafwa varit det rätta; men icke så för ifrågawarande wetskap, den comparativa ethnographien; den är ännu så ung och stadd i sin första utveckling, att den, af ett wäl beräknadt och tillräckligen bittert anfall, möjligen kunde öfwas i sin linda — och H:r Justitsraaden Molbeck som är en känd litteratör och en gammal man, kan af den läsande publiken, som ej har tillfälle att sjelf bedöma den klandrade skriften och som ej känner H:r Molbechs wanliga sätt att recensera, ej gerna mistänkas att hafwa fällt sina domslut af förhastande eller af personligt agg, eller af partifinne, eller af något annat oädelst motiv. Ehuru obehagligt det således är att med H:r Molbeck träda inför skriften af den upplysta allmänhetens domstol, så nödgas jag dock, af ofwan antydd skäl, att dertill förmå mig, och om utgången af detta mål icke skulle blifwa särdeles hedrande för H:r Justitsraaden Molbeck, så må han derför skylla sig sjelf.

H:r M:s påstående är således, om jag eljest rätt uppfattat hans mening, att jag, genom mina archaeologiska arbeten, icke lemnat något nytt resultat för wetskapen, helst det redan förut war bekant att Scandinaviens äldsta inwånare stodo i "wilbhetens stadium" och att de lefde som andra wilbar, på samma låga kulturgrad. Härwid tillåter jag mig först den anmärkning, hvars riktighet H:r Justitsraaden M. sjelf icke läser bestrida, att wi alldeles icke kunna känna de äldsta inwånarnes kulturgrad och lefnadsätt genom an-

dra medel, än deras i jorden quarlemnade redskap och en riktig förklaring öfwer dessas forntida användande; derom torde wäl nu mera, alla wara öfwerens. Widare torde jag böra, sanningen likmätigt, få anmärka, att ända till des jag började utgifwa förklaring öfwer dessa forntidsmonumenter, woro de flesta bland de mest karakteristiska helt och hållet okända, och icke en gång på långt när alla redan då bekanta woro till sina särffilta bruk riktigt förklarade. Man kände t. ex. icke metkroken, harpunen, fisljustret m. fl. och bland de redan kända hade man icke en gång, så widt jag wet, försökt att lägga några bredwid werktyg, tillhöriga en wild folkstam, för att inhemta deras användande. Man hade wisserligen, till ekonomiskt bruk, anwisat t. ex. en del af meislarlarna, och troligen äfwen ygorna; twärryan, så ytterst allmän både hos wilbarna och i jorden hos öf, omtalas dock ingenstädes. Att de breda halmeslarna hufvudsakligen varit använda att urhålla trästammar till bätar, omnämnes icke. Knifvarna ansågos hufvudsakligen hafwa varit brukade wid offer- och begrafsningseremonier, och spjutspetsarna, som frigs wapen; att de hufvudsakligen och ursprungligt varit jagt wapen, omtalas ingenstädes, så widt jag känner. Af krockknifvarna förklarades en del för sägar, andra, sannolikt riktigt, för skrapknifwar wid skinnberedning, utan att man dock bekräftade denna förklaring, och wisade huru de varit skastade, genom att jemföra dem med Eskimoernas liknande Ulomik. Pilspetsarna hade man wäl riktigt benämmt, men ingenstädes förklarat dem för hwad de egentligen äro, jagt wapen; endast som frigs wapen hade man antagit dem; och för att ådagalägga att åtminstone de trestidiga blifwit använda som frigs wapen, äfwen i en tid då metaller redan woro i bruk, hade man åberopat det wäl kända faktum, att dylika stenspilar blifwit funna i jorden wid Marathon, hwaraf man dragit den, utan twifwel oriktiga slutsats, att Persernas, i det frejdade slaget på detta ställe affskjutna pilar, woro af sten; utan att hafwa erinrat sig, hwad Herodotus dock uttryckligen omtalar, att bland Perserhären war en halfwild hord, Ethioperna, klädd i wilddjurshudar och wäpnad med pilar, skodda med slintspetsar, och med spjut på hvars ända war fästadt ett spetsigt gazellhorn. Ethioperna woro de enda i hela Kærris här, som Herodotus tillägger denna råa rustning. Perserna brukade wist icke stenspilar, och icke heller wära förfäder, i sina frig. Widare: man kallade ygor eller strids,

Flubbor, hwad jag anser för flastwiggas; man kalla-
de slungstenar, hwad jag antager för metsänken, och
wässfottformiga stenar af ofänd bestämmelse, hwad
jag anser mig hafwa wisat wara portativa brynstenar,
för att under jagten skärpa eggen på jagtspjuten m. m.
Hela den stora switen af de redskap, med hwilka sten-
wapnen blifwit slagna och tillskärpta, eller de så kal-
lade tillhuggningsstenar, knackstenar, hade man icke
en gång försökt att förklara; och man antog allmänt
för proberstenar ett werktug, som bewisligen är äl-
dre än alla ädla metallers bruk i landet, och som jag
tror mig hafwa wisat warit ett slags små portativa
brynstenar.

Då man således, ännu för tio år sedan, hade dels
så ofullständig, och dels så oriktig kännedom om bety-
delsen af de enda dokumenter, efter hwilka man kunde
bedömma de förhistoriska "Menneskenes Sysler, Livs-
näring, Redskaber och Gaandgierninger" hwilka de
här i landet tillhört; så kunde måhända Herr Justits-
raaden Molbechs försäkran, att jag, genom mina ar-
chæologiska forskningar, endast bekräftat "forhen bekfendte
och længe bekfendte Sætninger og Erfaringer", af en
och annan anses innebära ett, så att säga, temligen lös-
ligt skryt, ända till des samme Herr Justitsraad beha-
gat ådagalägga, att han werkligen kände förut, och innan
jag lemnat beskifningar deröfwer, alla, både werktug
och deras användande, d. w. s. både dokumenterna och
deras förklaring. — Den benägne Läsaren lærer sinna
att det war nödwändigt att erinra Hr Molbech här
om, för att en smula stäffa hans öfvermod.

Af åtskilliga Hr Justitsraaden Molbechs yttran-
den uti närwarande recension, skulle man lätt kunna
falla på den tanken (hwilken dock möjligtwis är orik-
tig) att Hr Molbech har den ytliga föreställnin-
gen om historien, att det för henne är af platt in-
gen nytta, att lära känna lefnadsättet och kulturen hos
de förhistoriska folken i landet, samt huru bildningen
småningom utwecklat sig der, och att weta på hwad
kulturgrad stammarna stodo wid Historiens gryning,
om man ej tillfika känner namnen på en och hwar af
dessa stammar. Det kunde wara märkligt nog att er-
fara, om detta werkligen är Hr Justitsraadens me-
ning. — Swarken det ena eller det andra lærer Hr
Molbech emellertid få weta af sin "agtwärdige histo-
riske Kritik," som han så ofta åberopar, såsom ett oswik-
ligt kunskapsmedel för de förhistoriska tidsperioderna;
men begge delarna skola wi nog med tiden, oaktadt
alla Hr M:s protester lära känna, genom fortsatt an-

wändande af den af Hr Molbech afwista "naturhistoriske
Methode." Wi äro ju redan på god wäg med det
förra, och hwad det sednare beträffar, så hafwa wi
äfwen deri hunnit längre än Hr M. anar. Hr M.
torde benäget sinna att arbetet ännu icke är afslutadt;
det är, så att säga, nyss börjadt.

Det swåraste, hwaröfwer Hr M. klagar — näst
det att jag wägar draga dessa undersökningar inom
naturforskningens gebit — är att jag under flera års
fortsatt forskning, wägar modifiera, ja till och med
ändra en och annan åsigt, som jag i början hade.

Så widt jag wet, är det dock hwarje författare
tillåtet, att i en sednare bearbetning af samma ämne,
göra tillägg, ändringar och förbättringar, utan att så-
dant plägar tadlas af någon recensent. Hr M. der-
emot, som ganska wäl wet att mitt första försök i nor-
dens archæologi ("Utkast till jagtens och fiskets äldsta
historia") trycktes redan 1834, (se årtalet under för-
ordet till Faunan) samt att af "Nordens Ur-inwånare"
första häftet utkom 1838, och det sednaste 1843, tillå-
ter ej att jag, efter 9 års fortsatta forskningar,
1843, i någon enda detaljfråga får yttra annan me-
ning, än den jag hade 1834. I sin recension hop-
blandar han allt, nytt och gammalt, tillägger egna
tillsatser, wanställer hwad för ändamålet bör wanställas,
och gör af allt en så widunderlig röra, att läsaren deraf
får ett högst oredigt och falskt begrepp om den recenserade
skriften. Jag får tillstå att Hr M. är en stor mä-
stare i konsten att inkrängla och hoptrasla. Därför bör
man erinra sig att Hr M. är en gammal litterär
fäktmästare, som i långliga tider ideligen legat i luf-
wen, än på en och än på en annan; han är således
wäl inöfwd i alla den litterära fätkonstens regler. Detta
sätt att recensera kallar Hr Molbech "historisk Kritik."

En af de swåraste förbrytelser, som Hr Molbech läg-
ger mig till last, är att jag först skall hafwa ansett
att Skandinaviens äldsta inwånare warit Eskimo-
er, hwaröföre han också ideligen talar om Eskimoer
i Skandinavien, och att jag sedan gått öfwer till "en
anden Folkerace," Lapparna. Huru påh befogadt detta
klander är, skall jag nu, en gång för alla, ådagaläg-
ga. Hela den stora anledningen till detta ideliga rop
om "Eskimoer" som landets ur-inwånare, består i två
ord, i den, 1834 (således för 10 år sedan) skrifna
Inledningen till Faunan, sid. XL, der det heter att
"Sweriges äldsta kustinbyggare warit samma folk med
samma lefnadsätt — som Grönländarna." Med
"samma folk" förstod jag påtagligt samma folkstam

eller folk af samma stam. Det war wiserligen ett fel att jag år 1834 ansåg Grönländare d. w. s. Eskimoer och Lappar för folk af samma stam; men detta fel tillhörde icke mig ensam, utan den tid i hwilken jag skref. Så widt jag wet, antogo alla ethnografer och historici, ända till de allra sista åren, Eskimoer och Lappar för folk af samma stam. Jag skulle kunna bewisa detta genom återopandet af en mängd författare; jag åtnöjer mig, för förtheten skull, att citera två, hwardera i sitt slag af stort och klassiskt anseende:

1:o. G. Cuvier. I sista upplagan af *Regne animal*, Articl. *L'Homme*, pag. 84, förekommer följande: "Les habitans du Nord des deux continents, les Samoyedes, les Lapons, les Esquimaux, viennent, selon quelquesuns, de la race mongole, selon d'autres, ils ne sont que des rejetons dégénérés du rameau scythe et tartare de la race caucasique." Hr. Molbech kan wara förwissad att Cuvier stod på höjden af sin tids ethnologiska kunskap.

2:o. N. K. Rask. I dess "Undersøgelse om det nordiske Sprogs Oprindelse, sid. 117, yttrar sig Prof. Rask, sedan han han jemfört och funnit likhet mellan språken: "Dette giver at formode at en og samme Hovedstamme i de äldste tider har beboet hele Nordasien og derfra utbredt sig ind i Amerika paa den ene side, ligesam i Europa paa den anden; men at det er gaaet disse Folk i Amerika, som i Europa, de ere — — forjagede til den alleryderste Krog. I Grönländ har — — den afföndrede Tilstand — — givet Sproget den ganske særegne — Beskaffenhed."

När nu, så widt jag wet, alla, äfwen de bästa ethnografer, antogo att Lappar och Eskimoer tillhörde samma folkstam; war det då ett så stort fel att jag för 10 år sedan antog detsamma? Likwäl har jag aldrig uttryckligen yttrat att Eskimoer bott i Sverige och warit dess urinwånare, men wäl att samma folk (stam) d. w. s. Lapparna, warit det. Men efter Hr. M. nu synes göra sig så till öfwer sin kunskap att "Eskimoer ere en anden folkeraace" än Lappar, så torde det ej wara ur wägen att erinra att det icke är Hr. Molbech, som gjort denna upptäckt, men att den blifwit föränledd just af det arbete, Hr. M. nu så bittert tablar, och att äran deraf tillkommer Prof. Mehus i Stockholm, som först i bref underrättade mig om sina iakttagelser och seder-

mera utförligare framlade dem i sin ypperliga Afhandling "Om formen af Nordboernes Cranier" (införd i *Skand. Naturforst. Förhand.* 1842) och hwarom mera framdeles.

I hwad widare jag modifierat mina åsigter, under de år jag sysselfatt mig med archaeologisk forskning, skall jag framdeles anföra. Hr. M. tillåter, som nämndt är, alldeles icke att man modifierar någon en gång yttrad mening; och för att genom eget exempel faktiskt ådagalägga hur konsequent man i detta hänseende bör wara, inför Hr. M. ännu en gång, 1843, uti *Historisk Tidsskrift*, den recension han år 1836 införde i *Dansk Ugeskrift*, öfwer mitt "Utkast till jagtens etc. historia," för att, såsom han sjelf uttryckligen säger "herved at giøre det tydeligere — — hworwidt jeg (Molbech) den Gang var af anden Mening, eller nu har nærmet mig hans (Milsøns) Ansuelser" (sid. 611).

Jag skall ställa mig Hr. Molbechs anwising till efterrättelse, för att ådagalägga "hurwid han då, 1836, war af annan mening, eller sedermera har närmat sig mina åsigter. Och för att riktigt gå honom tillhanda, skall jag wälja två ämnen, som Hr. M. sjelf synes anse för de allrawigtigaste, nemligen: hwad det war för en folkstam, som här i Norden nyttjade stenredskap, och för hur lång tid sedan dessa redskap nyttjades här.

1:o) I mitt Utkast till jagtens — — historia" Bnd 1835, XLV m. fl. yttrade jag att Göterna här i Skandinavien "icke kunde befinna sig på en mycket låg bildningsgrad, och att det följaktligen icke warit de (utan folk af polarstammen) som begagnat stenredskapen och byggt "halforsgrafvarna."

2:o) I sin recension deröfwer (i *Dansk Ugeskrift* 1836, sid. 390—391), bestrider Hr. Molbech min mening, och påstår att stenmonumenterna, lika dem som finnas i det "fordum af Sagiske stammer beboede Nordtyssland, ere ældgamle Vidner om Stamme-frændskab imellem Skandinaviens og Germaniens Gøther." Det war således, enligt Molbechs mening, år 1836, Gøtherne, som hos oss nyttjat stenredskap och byggt halforsgrafvarna."

3:o) Året derefter, eller 1837, yttrar sig samme Hr. Molbech i sina *Fortællinger og Skilbringer af den Danske Historie*. 1. D. sid. 16, om just de samma monumenter: "Disse Graves hvide Alder, beviisligh deraf, at der ikke findes Spor af noget metal i samme, tillader os heller ikke let at tillægge dem

et folk af Gothisk Stamme; da Gotheerne allerede medbragte en hoiere Grad af kultur til Norden.

Herr Molbech ursäktar wißt att jag blott följt hans egen anvisning; — och resultatet? Det ser nog hwarje läsare. Det skulle ju bewisas att H:r Molbech icke ändrat sin mening eller närmat sig de åsigter han först bestridt! — Widare:

1:o) I mitt "Utkast" 1835 sid. L. yttrade jag: "Tidslängden som förslutit sedan detta folk (som nyttjat stenredskap) bodde här, kan ej bestämmas, men sannolikt kan den uppskattas till omkring 3000 år."

2:o) I sin recension häröfwer (i Ugeskrift, 1836, sid. 384, not.) förklarar H:r Molbech "at hint af Jorf. antagne chronologiske Datum ikke er meer, end en fulkommen ubekjent Störrelse;" och sid. 392 säger han att den "er desuden en saa vilkaarlig og uvis Tidsbestemmelse, at den er mere beregnet for Phantasien end for Tænkningen; mere sætter os ind i en mythisk end i en historisk verden." — Man ser således at H:r Molbech blifwit liksom litet ond öfwer den långa tiden af omkring 3000 år. Men han lugnade sig snart och tänkte då vidare på saken; och

3:o) Året derefter, 1837, yttrar sig samme H:r Molbech i sina "Fortællinger" sid. 27—28, i följande ordalag: "Daaben og Nedskaber af Steen — — — saadene vi finde i Nordens ældste Grave etc. etc. — saa indsee vi — at man — af disse Steensager, der findes i Jorden og i Gravene, kan slutte sig til, at vore nordiske Lande have havt Beboere i det mindste for mere end to tusinde Aar siden."

Nu finner nog hwarje läsare, hwilken skilnad der är, isynnerhet då fråga är om en så aflägsen tid, emellan "sannolikt för omkring 3000 år sedan" och "åtminstone för mer än 2000 år sedan!" Läsaren täcktes erinra sig, att den recension, hwarj anvisningen lemnas till nu anförda afhandling af 1835, utgör ett proffstycke på H:r Molbechs "historiske kritik," hwilken rubrik den också bär. H:r Justitsraad Molbech hade nog gjort försigtigast uti att icke återropa sin recension af 1836, såsom bewis att han icke ändrat sina Anskuelser;" ty ännu flera bewis kunde "åberopas; de anförde må dock tills vidare wara tillräckliga. Men då H:r M. gjort sig det beswäret att åter låta trycka sin ifrågawarande recension, så kunde måhända tacksamheten fordra, att jag ej längre lemnade den utan allt afseende. Att jag ej förr beswarat de deri gjorda anmärkningarna, torde få sin ursäkt deraf att jag werkligen ej kunde inse att de förtjente någon hwarfen

färdeles uppmärksamhet, eller min wedertläggning; och det samma trodde jag att H:r Molbech sjelf funnit, då han redan i nästa bok, han utgaf, sjelf wedertlagt de wigtigaste. Men då han nu åter åberopar samma recension, måste jag wäl göra honom till wiljes och taga den i ögonsigte. En af de wigtigaste återstående anmärkingar, som H:r Molbech deruti gjort, förekommer på sid. 378—379 (Danst Ugeskr.). Anledningen är att han i mitt "Utkast," som han öfversätter, läser så här: "Den sist invandrade Folkstamme udgjordes af Aser — — med Ddinsk Gudstieneste: og denne Lære er indkommen i det Aarhundrede, der gif nærmest forud for den Christne Tidsregning." Och i anledning häraf gör H:r Molbech, i noten, följande strånga men wäl grundade anmärkning: "Det vil neppe være fornödent at bemærke: at ogsaa denne Tidsbestemmelse, hwilken Jorf. meddeleer som absolut eller afgjort, efter den historiske kritiks nyere Synspunkt, bliver meget relativ eller usikker." Ja det är wißt och sant! Men ser man nu efter i mitt "Utkast," så finner man att der står att läsa helt annat än i H:r Molbechs öfversättning. Der står (sid. XLIV): "Den sist indflyttede folkstokken udgjordes af — — — Aarna: — med Ddinsk gudstienest; og desaa læra hafwa indkommit under det århundrede o. s. w. Man ser således att öfversättaren H:r Molbech, som förblandat det conditionella werbet "lära," hwilket just utmärker en owisshet, med substantivet: lära (doctrina), deraf skaffat sig anledning till en anmärkning, som det således tillhör honom sjelf och icke mig att beswara, enär det öfverklagade felet tillhör hans text och icke min.

Förebrående anmärkingar af samma halt och samma anledning, nemligen anmärkarens egna öfversättningsfel, förekomma på flera ställen. I "Utkastet" sid. XLII säges t. ex. om ett cranium, funnet i en Skånsk torfmosse, att det tillhör påtagligt en man af polarstammen. Detta "påtagligt" öfversätter H:r M. med "sandsynligen" (Ugeskr. 317) och sedan (i Tidskr.) förebrår han mig att jag på en blott "Sandsynlighet" byggt slutsatser o. s. w. H:r M:s recensioner äro rika på kuriositer af flera slag; det är liksom wäl ej min mening att här framdraga dem alla, helst en sådan "Unage" wißt icke skulle "lönnes med noget videnskabeligt Udbytte." Jag wänder mig derföre åter till den wetenskap, som H:r M. will, om möjligt, förstöra.

Jag tager nu för afgjort att hwarje opartisk läsare är ense med mig derom, att någon kunskap om mennisko-

slägtets och dess stilda stammaras tillstånd, under de tider, som föregingo historien, icke gerna kan af historien inhämtas; den måste sökas på annat håll. Och, för att vara kort, jag har föreställt mig att, enär människoslägtet under dess förhistoriska tidsperioder, befinner sig i ett naturtillstånd och således isynnerhet är föremål för naturforskning, så bör kunskapen derom såkrast kunna inhämtas genom samma method, som nu användes i all annan naturforskning: den **comparativa methoden**. I öfverensstämmelse med den sålunda uppfattade åsigten, har jag föreställt mig att fornforskaren borde, för att vinna de möjligen såkraste resultaten:

1:o. Jemföra de verktyg och wapen från forntiden, hvilka finnas i jorden hos oss, med dylika som ännu begagnas eller under historiens tid begagnats på något annat ställe af jorden, för att derigenom lära känna, hwad de äro, samt hwartill och huru de varit begagnade.

2:o. Jemföra de stensättning, grifter eller hus, hwarefter ruiner från forntiden finnas i jorden, med lika konstruerade grifter eller hus, som ännu begagnas af någon, ehuru aslägget boende folkstam.

3:o. Jemföra de skeletter och isynnerhet hufvudskålar, som finnas i förutnämnda forngrifter, med skeletter och hufvudskålar af nu lefwande folkstammar. Äfwen om andra ben, än människoben, förekomma i grifterna, böra de af den comparerande Archæologen noga bestämmas.

4:o. Jemte de wapen, verktyg och husgerädsfakter, som förekomma uti eller wid forngrifterna, bör undersökas om der finnas spår efter saker, som antyda någon religionskult.

5:o. Vokalbemärkingar och andra ord, som tydligt äro för landets nuvarande språk främmande, jemföras med liknande ord i språk, som antingen ännu lefwa eller inom historiens tid lefwat i något annat land. Comparativ språkforskning tages således äfwen här i anspråk. Slutligen möter man också inskrifter från forntiden.

6:to. Fornsagor, hvilka antingen äro för längre eller kortare tid sedan upptecknade, eller som ännu berättas af folket, jemföras med sagor, som i historiens tid uppkommit hos obildade folk, för att inse de föras betydelse. Äfwen plägseder, hvilka i fornsagorne omtalas, eller efter hvilka man ser tydliga spår i forngrifterna, jemföras med nu brukliga plägseder hos folket i samma eller annat land. Finnas flera

jemförelsepunkter, är det så mycket bättre. Ingen slags användbar forskning är härifrån utsluten.

Den egna wetenskap, om sådant tillåtes mig nämna, hwilken skulle utgöras af de uppräknade flerfaldiga olika slags forskningar, bringade samman till ett helt, har jag föreslagit att kalla **Comparativ Ethnografi**, eller om man hellre skulle wilja: **Comparativ ethnografisk Archæologi**.

Man må säga om denna systembyggnad hwad som helst, ensidig eller yttlig är den åtminstone icke. Men likasom geologien, med hwilken den comparativa Ethnografien lämpligast kan jemföras, tager den i anspråk en mängd olika kunskapsarter, såsom förberedande studier eller hjälpwetenskaper, och torde derföre för mången synas swår, eller mindre lätt tillgänglig. Men denna wetenskap har äfwen med geologien, och alla andra naturwetenskaper, det gemensamt, att arbetet kan fördelas på flera händer, och att man kan gå temligen långt i en eller annan del deraf, utan att särdeles befatta sig med de öfriga.

Jag skall nu i forthet söka ådagalägga, hwad Hr. Molbeck uträttat, eller om han ens uträttat något det ringaste till förkofran af någon enda del af wetenskapen, genom sin långa och intraslade recension. Och för att utreda hwad han hopfrånglat, har jag framlagt förestående öfversigt, efter hwilken jag will, i största forthet, upptaga hans hufvudsakligaste anmärkingar och föra dem till sina behöriga ställen.

(Fortfättning.)

Notiser:

Frankrike. Medan det å ena sidan heter, att Hertigen af Numale ämnar köpa slottet Ferney, förkunna bref från Schweiz, att Jesuiterna beslutat för hwad pris som helst bringa det i sin ägo, för att till religionens försoning förwandla "atheismens lastpöl", såsom de kalla Voltaires villa, i ett fromt annex under deras Freiburger etablissement. Hvem skall segren tillhöra, Juli-dynastiens prins, sonen af "den sste Voltairianern", såsom J. Janin kallade Konung Ludvig Filipp, eller Jesuiterna? Det wore dock den pikantaste saitr på vårt högt- och mångbetprisade det filosofiska framskridandets tidehvarf, om Ferney blefwe ett Jesuiter-kloster! (S. C.)

Belgien. Flämändska Litteratur-Sällskapet i Gent har genom en deputation hemburit Konungen sin tackägelse för en förordning af den 1 Januari, hwilken förklarar det på en språk-

sammankomst i Gené antagna skriftspråket vara det, som bör begagnas i officiel väg. — I sjelfva werket hafwa Flamändarne sedan någon tid wisat ett nytt intresse för sitt, af den i Belgien så mycket rådande Fransyskan länge undanträngda national-språk; den Flamändska literaturen har raftt uppblossat och redan vunnit till och med utlandets uppmärksamhet, och man bör därför lyckönska både Konungen och nationen den förre för det han återgiffvit nationen en af des dyrbaraste för-måner, — och den sednare för det hon wet uppskatta des wigt och göra sig des ämjutande wärdig. (S. M.)

Tyskland. I Frankfurt am Main hafwa nyligen i urwal utkommit "Reden von Gaias Fegné," öfversatte af T. Homberg, densamme som på Tyska språket förledit är utgåf Jeyrells Gustaf 2 Adolfs. En tyf tidning benämner denna öfversättning owanligt wällyckad och uttrycker en hög beundran öfwer den swenske wälialarens herrliga snille. Öfversättaren yttrar bland annat i sitt förord: "Om man i allmänhet med uppmärksamhet läser dessa tal, så finner man lätt, huruledes småningom författarens erfarenhet om werlden blifwit fördyr-strad, så att han kunde önska att i likhet med sin farfader hafwa förblifwit en landman och i stilla, lycklig förgätenhet aldrig lärt känna och förwärfwat lifwets lagerkransar (till hwilka wäl ödets ironi en gång uppfälligen måtte ha framräckt ett från gift icke alldeles fritt löf). I de första här öfversatta ta-len, de akademiska, uttalar sig ännu en ungdomligt inspire-rad, en modigt förtröstande själ; men småningom ser man, huru det sköna förtroendet till det menskliga sträfwardets äd-la, rena rigning ständigt änyo måtte hafwa gäckats och wäl hufwudsfalligen derigenom en stämning hos honom framkallats, hwilken hos starka och entusiastiska själar lätt är resultatet af sådana omständigheter. Dessa nemligen, då de mer och mer måste inse att werlden och des menniskor illa motswara idea-let hos dem sjelfwe, upphöra därför ej (såsom swaga själar, om än ädelartade och kärleksfulla, så lätt göra) att tro på menskligheten och på den ewiga gudomliga anden i densamma, utan snarare utweclar sig ofta hos dem en wis glöbdande bit-terhet emot samtidens menniskor, hwilka genom sitt sträfwan-des dårlighet, yttlighet och låga egennyta för dem förbunka den klara spegel, hwari de äro wande att såda menskligheten i himmelsk glans. Son blir derunder i deras åskådningar den-samma, ty tron på henne är lifsom deras innersta, djupaste lifsande, den heliga Prometheusgnista, som för ewigt förenar dem med himmeln. Men just därför, emedan menskligheten för dem förblifwer den oföränderligt gudomliga, just därför framstår för dem tidschwarswet, tidsandan såsom dålig; de mena att den ännu aldrig varit så djupt sjunken, och allt hwad af entusiasim ännu finnes hos dem förwandlar sig i en helig wrede och blir till en gissel för denna tidsandas samn-skyldiga barn, allestädes der de möta dem."

Dessa ord — tillägger den ofwannämnda tyska tidningen, efter desammes citerande — beteckna tillräckligt de sednare ta-lens förherrskande karakter. Men underfundom bryter sig bef inre, solklara själsstillståndet med en magisk tjuvsningskraft wäg

genom tidens molndunkel och öppnar ett idylliskt lif fullt af frid och helig morgonskylhet, så att man, oförmärkt med upp-lyftad, dröjer der i en känsla af djup och innerlig sällhet.

Finland. Det Finska Universitetet och hela fosterlandet har lidit en smärtsam förlust genom Professorn i Fysiken och Dr-dens Led. Dr Gust. Gabr. Hällströms död den 2 Juni i hans 69:de ålders år. Den af år och ära krönte veteranen i We-tenskapernas tjenst hade ännu för föga mer än en wecka till-baka med den honom egna wigör stött alla hans embete ältig-gande funktioner och äfwen — så när som på en eller par — tenterat alla de talrika Filof. Kandidanderna under denna termin; då han, såsom det förmodas, genom förkylning ådrog sig den sjukdom, som skulle lägga honom i grafwen. Prof. Hällström war wid wårt Universitet den enda återstoden från en tid, som flytt, — den tid hwarunder den nu lefwande generationens fäder lefwat och werkat, och som ganska karakteristiskt betecknas med namnet af den *Gustavianiska*; också hade han varit alla sina nuwarande kollegers lärare.

Prof. Hällström blef Prof. 1801, Theol. Doktor 1826; hans barn och efterkommande upphöjdes i adeligt stånd 1830. Inne-hade Anna-Ordens 2:dra klas med Kejs. kronan, Wladimir's Ordens 3:dje klas samt unmärktselektet för 40 års oförw. tjenst. War ledamot af flera lärda Samfund. Hans lärda ar-beten, som finnas dels särskildt utgifna, dels spridda i en mängd lärda Jurnaler och Handlingar, uppgå till omkring 70, oberäknadt Akad. Programmer m. m. — Treenne år före sin död hade Prof. Hällström den glädjen att få fira sitt 50-åriga Ju-bileum såsom Civis Academicus, — ännu ett år hade be-höfts, för att han skulle kunnat såsom Jubel-magister slåta frisk lager i sina hwitnade lockar. (Helsingf. M.)

Också Christiania Universitetet har förlorat sin senior och en för wetskapliga bragder högt berömd lärare. Den 23 sfil. Maj begrafns den allmänt ättade General-kirurgen och Profes-sorn M. A. Thulstrup med stor högtidlighet. I den talrika processionen sågos S. Ex. Rikshöfvingen, flere Statsråder samt högre civile och militäre Embetsmän, Läkare-korpsen, Uni-versitets-lärarne, Norrka Sällskaps ledamöter m. fl. Stu-dent-korpsen slöt sig utanför Universitetet till processionen med sorgmusik, och wid grafwen blefwo för tillfället författade werset af Jungna. Född i Köpenhamn 1769, blef T. wid 28 års ålder eller 1797 anställd som Regementsläkare wid Norrka Jägarkorpsen. Åren 1800 och 1801 uppehöll han sig wid ättilliga Preus-siska, Bayeriska, Franska och Holländska Fältläzarettor, samt blef efter flera föregående befordringar år 1813 utnämnd till leda-mot af Direktionen för Norrrikes militära Medicinalwäsende och år 1814 till Professor i Kirurgien och barnförelösningswe-tenskapen wid Norrrikes Universitet; blef år 1818 utnämnd till förste Lifmedikus hos S. M. Konungen och år 1819 till Ge-neral-kirurg wid Norrka Arméen. För 2 år sedan frade han sitt 50-åriga embetsjubileum. Han war Kommandör med stora korset af Kongl. Wasa-Orden, Riddare af Kongl. Nordstjerne-Orden och Kommandör af Kongl. Danska Dannebrog's-Orden, samt ledamot af flera lärda samfund isynnerhet Swenska. År 1817 erhöill han hedersdiplom som Doctor Medicina från Köpenhamns Universitet. Hans Fru, som afled redan 1823, war Statsfru hos S. M. Drottningen. Han efterlemnar inga barn.

Nr. 20 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 22 Juni.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

